

Chmiel

Parafia greckokatolicka w miejscu, dekanat Zatwarnica¹. Cerkiew greckokatolicka pw. św. Mikołaja pochodziła z 1796 r.². Była to budowla trójdzielna, na planie podłużnym, o łącznych wymiarach 8 x 17,5 m. Nawa była najwyższa i najszersza. Nakrywał ją dach brogowy, osadzony na ośmiobocznym bębnie. Natomiast nad prezbiterium i babińcem znajdowały się dachy kalenicowe. Ściany były oszalowane deskami. Całość otaczał wystający daszek okapowy (soboty). Świątynia spłonęła w 1904 r.

Cerkiew greckokatolicka parafialna (dekanat zatwarnicki) pw. św. Mikołaja Biskupa była zbudowana z drewna w 1906 r.³ Cerkiew zachowała się do dziś i obecnie pełni funkcję kościoła rzymskokatolickiego (parafia Dwernik). Jest ona orientowana, o konstrukcji zrębowej i oszalowana. Pod względem architektonicznym nawiązuje do stylu narodowego ukraińskiego (Ryc. 1, 2, Fot. 1). Dachy są dwuspadowe, wykonane z blachy. Nad nawą znajduje się cebulasta kopuła na ośmiobocznym bębnie, a nad prezbiterium i przedsionkiem – małe, baniaste wieżyczki. Świątynię otacza daszek okapowy wsparty na wystających belkach zrębu.

Cerkiew, wraz z otaczającym ją cmentarzem, wpisana jest do rejestru zabytków: A-139 z dn. 29 maja 1968 r.: „cerkiew wraz z cmentarzem i relikiami dzwonnicy”, parcela nr 85, pow. 0,33 ha, ks. wieczysta nr 306⁴. Do rejestru zabytków ruchomych wpisane są elementy wyposażenia cerkwi: ołtarz główny i dwa ołtarze boczne z końca XIX w., przeniesione po 1969 r. z kaplicy ss. Boromeuszek z Łańcuta (kb – architektura), fragment tabernakulum (XVIII w.) (kb), krzyż żelazny, kuty XIX w., (kb), krzyż procesyjny, ikonostas, bez ikon z XIX/XX w. (kz-architektura). Obecnie cerkiew pełni funkcję kościoła rzymskokatolickiego filialnego (parafia w Dwerniku), pod takim samym wezwaniem.

Ryc. 1. Chmiel. Cerkiew greckokatolicka z 1906 r. Fot. R. Brykowski, stan z 1967 r. (Brykowski R. 1995, **Brykowski Ryszard**, „Drewniana architektura cerkiewna na koronnych ziemiach Rzeczypospolitej, TONZ, Warszawa, s. 205).

¹ Budzyński S. 1993. Op. cit., s. 104.

² Szematyzm... na rik bożyj 1895, s. 119-120.

³ Szematyzm... na bożyj rik 1918, s. 71.

⁴ Katalog Zabytków Sztuki, s.9.; kz – tzw. karta zielona (karta ewidencyjna zabytków architektury ODZ wg starego wzoru), kb - tzw. karta biała (karta ewidencyjna zabytków ruchomych ODZ lub karta ewidencyjna zabytków architektury wg nowego wzoru); Rejestr Zabytków Nieruchomych. Województwo Podkarpackie, www.kobidz.pl

Ryc. 2. Chmiel. Cerkiew greckokatolicka z 1906 r.: Fot. autor nieznany, ok. 1968 r. (*Augustyn M., Gienza J. 2005-2006, s. 11*).

Fot. 1. Dawna cerkiew greckokatolicka w Chmielu (obecnie kościół rzymskokatolicki), fot. G. Holly.